

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра української мови

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор науково-методичної
і навчальної роботи

О.Б.Жильцов
2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

(синтаксис)

Напрямок підготовки

6.030203

Філологія.

(українська мова і література)

Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»

Інститут філології

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код (Ш 36554)
Начальник підділу
моніторингу якості освіти

Протокол № 1
Місцевий
"Міл."
1

2016-2017 навчальний рік

Робоча програма «Сучасна українська літературна мова» (синтаксис) для студентів
освітньою програмою: Українська мова і література
2016 року-23 с

Розробник: Вінтонів М.О., д-тор філол. н., проф.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови

Протокол від "14" вересня 2016 року № 3

Завідувач кафедри української мови

(Караман С.О.)

Структура програми типова.
Години відповідають навчальному плану.

Заступник директора Інституту філології
з науково-методичної та навчальної роботи

_____ (Зяць Л.І.)

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичне планування навчальної дисципліни	8
III. Програма навчальної дисципліни	10
IV. Самостійна робота	13
V. Методи навчання	17
VI. Методи контролю	17
VII. Розподіл балів, які отримують студенти	18
VIII. Методичне забезпечення	19
IX. Рекомендована література	19
X. Інформаційні ресурси	20
XI. Навчально-методична карта дисципліни	20

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» (синтаксис): навчити студентів аналізувати різні синтаксичні явища, розрізняти основні тенденції в українському синтаксисі, знати досягнення різних синтаксичних напрямків та шкіл, володіти навичками синтаксичного аналізу словосполучення, речення та тексту.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова» (синтаксис) є:

1) з'ясувати лінгвістичну сутність таких категорій: абзац, аспект речення, валентність, висловлення, детермінант, синтаксичний зв'язок, керування, член речення, кореляція, предикативний мінімум речення, номінативний мінімум речення, модальність, напівпредикативність, обставина, означення, парадигма речення, парцеляція, підмет, предикат, прилягання, присудок, речення, складне речення, складне безсполучникове речення, складносурядне речення, складнопідрядне речення, ряд, синтаксема, словосполучення, структура речення, суб'єкт, структурна схема речення, текст, надфразна єдність, узгодження, ускладнення речення, член речення, поліпредикативність, напівпредикативність, однорідність, відокремленість, багатоконпонентність, синкретичні семантико-синтаксичні відношення, синкретичні другорядні члени речення тощо;

2) обґрунтувати доцільність виокремлення тих чи тих синтаксичних одиниць;

3) визначити й охарактеризувати чинники, що зумовлюють синкретизм морфологічних та синтаксичних одиниць;

4) з'ясувати типологію синтаксичного зв'язку на рівні словосполучення, простого та складного речення, тексту;

5) описати синкретичні категорії формально-граматичного, семантико-синтаксичного, власне-семантичного та комунікативного рівнів;

6) визначити диференційні ознаки простого ускладненого речення;

7) обґрунтувати типологію форм головних та другорядних членів речення;

8) охарактеризувати морфологічне вираження головного члена односкладних речень;

9) виробити методику лінгвістичного аналізу словосполучення, простого речення, складного речення та тексту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- головні ідеї провідних синтаксистів XIX і XX ст.;
- поняття історії лінгвістичних учень (школа, напрям, лінгвістична традиція);
- основні особливості синтаксису української мови;
- чинники синтаксичної еволюції;

уміти:

- аналізувати наукові роботи з мовознавства;
- виділяти наукові досягнення лінгвістичних напрямів;
- застосувати методи синтаксичного аналізу;
- давати типологічну характеристику синтаксичним явищам;
- виділяти та аналізувати синтаксеми, словосполучення, речення, спираючись на різні синтаксичні теорії.

Мета і завдання навчальної дисципліни

В інформативному суспільстві розвиток інтелектуального рівня і духовної культури соціуму, піднесення значення української мови, вихід її на міжнародну арену як мови суверенної держави залежить від багатьох чинників, передусім від функціонування суспільно престижної форми національної мови – літературної мови – у професійній сфері, зокрема в роботі перекладача.

Готувати висококваліфікованих фахівців, які володіють державною мовою в усній і писемній її формах, – завдання вищої школи. Курс української мови у вищому навчальному закладі органічно продовжує формування національномовної особистості, розширює мовну компетенцію майбутнього спеціаліста у професійній сфері. Акцент переноситься з традиційної настанови на засвоєння відомостей про літературні норми всіх рівнів мовної ієрархії – на формування навичок професійної комунікації, студіювання особливостей фахової мови, на розвиток культури мови, мислення і поведінки особистості. У зв'язку з цим цілком закономірним є викладання курсу “Сучасна українська літературна мова” як дисципліни гуманітарного циклу у вищій школі.

Мета курсу: формувати у майбутніх спеціалістів уміння і навички досконалого володіння українською літературною мовою у професійній сфері.

Завдання курсу:

- розкрити та донести до студентів красу і багатство української мови;
- забезпечити засвоєння норм української літературної мови, зокрема тих, які найчастіше порушуються;
- вільно користуватися різними функціональними стилями і їх підстилями під час навчання й у професійному вжитку;
- формувати українознавчу мовну компетенцію;
- розвинути комунікативні компетенції, потрібні у професійному спілкуванні.

Щоб не перевантажувати лекції матеріалом, уже відомим з інших дисциплін, поліпшити відповідно до вимог ECTS (Європейської кредитно-модульної системи) індивідуальну роботу студентів (частину тем визначено для самостійного опрацювання).

В окремих розділах передбачено виклад принципів і правил орфографії та пунктуації. Адже правописним і пунктуаційним явищам викладач має приділяти постійну увагу на всіх аудиторних заняттях зі студентами протягом вивчення курсу.

Для посилення уваги до питань орфоєпії відповідний матеріал у програмі розподілено так, щоб теоретичні основи української вимови вивчалися після фонетики та фонології, а норми та правила літературної вимови розглядалися б і в інших розділах курсу у зв'язку з вивченням відповідних мовних явищ.

Паралельно з лекційним курсом проводяться **практичні заняття**.

Головне завдання практичних занять – поглибити й удосконалити теоретичні навички, вміти поєднувати їх із практичними, виробити у студентів навички лінгвістичного аналізу, вміння застосувати набуті знання на практиці.

У тематику практичних занять покладено комунікативно-діяльнісний підхід до навчання, багато уваги приділено різноманітним тренувальним і контрольним вправам, серед яких значне місце відведено розвитку зв'язного мовлення.

Професійно зорієнтованій мовній освіті сприятиме використання текстів спеціальної тематики, їх ґрунтовний аналіз, робота з галузевою термінологією, підготовка повідомлень, пов'язаних із обраним фахом.

Одна з найважливіших форм практичних занять – робота з різними типами словників, спеціальною довідковою літературою.

Практичні заняття мають сприяти виробленню у студентів навичок системного аналізу мовних явищ, оволодінню лексичними, орфоєпічними, граматичними, орфографічними, пунктуаційними та стилістичними нормами сучасної української літературної мови.

Доцільними є також різні форми роботи з комп'ютером, аналіз текстів із фразеологізмами, з'ясування їх значень за словниками та складання речень; виписування з текстів речень із заданими орфограмами та пунктограмами; добір речень відповідного типу з текстів різної стильової належності та виявлення особливостей їх структури або вживання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні лінгвістичні поняття і терміни;
- орфоепічні, орфографічні, пунктуаційні, лексичні, граматичні та стилістичні норми української мови;
- глибоко розуміти основні закономірності функціонування мови у різних сферах суспільної діяльності;
- опанувати належний корпус лексем і ФО української мови;

уміти:

- обґрунтовувати вживання орфограм і пунктограм у тексті;
- складати доповіді, проекти, підготувати презентацію;
- дотримуватись основних правил орфоепії у процесі спілкування, норм українського мовленнєвого етикету;
- володіти практичними навичками бездоганно правильного спілкування в різних сферах суспільної діяльності;
- бачити мовні помилки й уміло редагувати тексти, перекладати їх.

Міждисциплінарні зв'язки: оволодіння практичними навичками під час вивчення «Сучасна українська літературна мова» ґрунтується на знаннях, отриманих не лише в процесі вивчення теоретичного курсу, але й на первинну філологічну підготовку, що включає «Вступ до мовознавства», «Практичну фонетику англійської мови». Актуалізуються також знання з історії та географії України.

Курс є надзвичайно важливим у професійному становленні студентів, враховуючи, що майбутній вчитель або викладач ВНЗ потребує ґрунтовної теоретичної і практичної підготовки та орієнтації в набутках сучасної лінгвістики.

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 9	Галузь знань 0302 <i>Гуманітарні науки</i>	Денна нормативна	
	Напрямок підготовки 6.030203 <i>Філологія (українська мова і література)</i>		
Модулів – 14		Рік підготовки: 4	
Змістових модулів – 8		2016-й	2017-й
Загальна кількість годин – 324 годин		Семестр	
		7 (180 год.)	8 (144 год.)
Тижневих годин - 4 годин	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр</i>	Лекції 50	
		28	22
		Практичні, семінарські	
		28	22
		Модульний контроль	
		8	6
		Лабораторні	
		8	8
		Самостійна робота	
		72	50
		Семестровий контроль	
		36	36
Вид контролю			
Екзамен	Екзамен		

II. Тематичне планування навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	Усього	у тому числі					МК
		л	с/пр	лаб	семестр. контроль	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Семестр 7							
Змістовий модуль 1. Синтаксис словосполучення							
<i>Тема 1.</i> Типологія синтаксичних зв'язків	9	2	2			5	
<i>Тема 2.</i> Словосполучення як синтаксична одиниця	9	2	2			5	
<i>Тема 3.</i> Типологія прислівного синтаксичного зв'язку	14	2	2	2		6	2
Разом за модулем	32	6	6	2		16	2
Семестр 7							
Змістовий модуль 2. Синтаксис простого речення							
<i>Тема 1.</i> Класифікація речень у сучасній українській мові	9	2	2			5	
<i>Тема 2.</i> Граматична основа простого речення. Підмет як один з головних членів речення	10	2	2			6	
<i>Тема 3.</i> Присудок як один з головних членів речення	12	2	2			6	2
<i>Тема 4.</i> Традиційне вчення про другорядні члени речення	12	2	2	2		6	
<i>Тема 5.</i> Нове вчення про другорядні члени речення	10	2	2			6	
Разом за модулем	53	10	10	2		29	2
Семестр 7							
Змістовий модуль 3. Односкладне речення							
<i>Тема 1.</i> Проблема односкладного речення в сучасній українській мові	10	2	2			6	
<i>Тема 2.</i> Дієслівні односкладні речення	12	2	2	2		6	
<i>Тема 3.</i> Номінативні односкладні речення	12	2	2			6	2
Разом за модулем	34	6	6	2		18	2
Семестр 7							
Змістовий модуль 4. Синтаксична експлікація, імплікація							
<i>Тема 1.</i> Повні та неповні речення.	11	2	2	2		5	

<i>Тема 2.</i> Структурна схема простого речення.	11	2	2			5	2
<i>Тема 3.</i> Синкретизму на рівні простого речення	4	2	2				
Разом за модулем	26	6	6	2		10	2
Разом за семестр	180	28	28	8	36	72	8
Семестр 8 Змістовий модуль 5. Синтаксис простого ускладненого речення							
<i>Тема 1.</i> Синтаксис простого ускладненого речення.	8	2	2			4	
<i>Тема 2.</i> Однорідні члени речення.	8	2	2			4	
<i>Тема 3.</i> Відокремлені члени речення. Вставні та вставлені конструкції. Звертання.	12	2	2	2		4	2
Разом за модулем	28	6	6	2		12	2
Семестр 8 Змістовий модуль 6. Синтаксис складного речення							
<i>Тема 1.</i> Поняття про складне речення.	9	2	2			5	
<i>Тема 2.</i> Складносурядне речення.	9	2	2			5	
<i>Тема 3.</i> Складне безсполучникове речення.	13	2	2	2		5	2
Разом за модулем	31	6	6	2		15	2
Семестр 8 Змістовий модуль 7. Складнопідрядне речення.							
<i>Тема 1.</i> Історія вивчення складнопідрядних речень.	9	2	2			5	
<i>Тема 2.</i> Логіко-граматичний і формально-граматичний принципи класифікації складнопідрядних речень.	9	2	2			5	
<i>Тема 3.</i> Структурно-семантичний принцип класифікації складнопідрядних речень.	13	2	2	2		5	2
Разом за модулем	31	6	6	2		15	2
Семестр 8 Змістовий модуль 8. Багатокомпонентне складне речення.							
<i>Тема 1.</i> Складнопідрядне речення з кількома підрядними.	8	2	2			4	
<i>Тема 2.</i> Складне речення з різними видами зв'язку.	10	2	2	2		4	
Разом за модулем	18	4	4	2		8	
Разом за семестр	144	22	22	8	36	50	6
Разом за змістовими	324	50	50	16	72	122	14

III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Синтаксис словосполучення

Тема 1. Типологія синтаксичних зв'язків.

Неоднорідність зв'язку на різних рівнях синтаксичної системи. Види підрядного зв'язку у словосполученні: узгодження, кореляція, керування, прилягання, інтеграція. Види синтаксичних зв'язків у реченні: реченнєвотвірні: предикативний (форми координації, взаємовияву, співположення), сурядний, підрядний, недиференційований; реченнєвомодифікаційні: сурядний, підрядний опосередкований, підрядний подвійний, підрядний детермінантний, напівпредикативний, інтродуктивний.

Тема 2. Словосполучення як синтаксична одиниця.

Словосполучення в системі синтаксичних одиниць: слово і словосполучення, словосполучення і речення. Типи словосполучень за будовою. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Типи словосполучень за типом синтаксичного зв'язку. Типи словосполучень за семантико-синтаксичними відношеннями (особливості атрибутивних, об'єктних, обставинних, суб'єктних, комплетивних, апозитивних відношень). Типи словосполучень за ступенем злитості їхніх компонентів.

Тема 3. Типологія прислівного синтаксичного зв'язку.

Узгодження повне й неповне. Керування сильне, слабке, напвсильне. Власне та відмінкове прилягання. Повна / неповна кореляція. Структурна та граматична схема словосполучення. Засоби вираження граматичного значення на рівні словосполучення.

Змістовий модуль 2. Синтаксис простого речення

Тема 1. Класифікація речень у сучасній українській мові.

Сучасна українська синтаксична класиологія. Класифікація речень за структурою. Типи речень за модальністю. Типи речень за експресією. Класифікація речень за співвідношенням із судженнями. Прагматичні типи речень.

Тема 2. Граматична основа простого речення. Підмет як один з головних членів речення.

Порядок слів у простому реченні. Прямий і непрямий порядок слів. Граматичні й емоційно-змістові функції порядку слів у реченні. Ознаки речення. Граматичні категорії речення. Кваліфікаційні і класифікаційні знаки підмета. Особливості реалізації підмета.

Тема 3. Присудок як один з головних членів речення.

Присудок як граматична категорія. Різновиди присудка: простий присудок, його вираження; ускладнені форми простого присудка; складений присудок: іменний і дієслівний; зв'язка як компонент складеного присудка, різні її типи; способи вираження іменного складеного присудка; питання про іменний присудок з нульовою зв'язкою; дієслівний складений присудок, характер зв'язків у ньому; ускладнені форми дієслівного складеного присудка; питання про складний присудок; синоніміка різних форм присудка; координація простого і складного присудка з підметом.

Тема 4. Традиційне вчення про другорядні члени речення.

Основні підходи до аналізу другорядних членів речення. Проблема кваліфікації другорядних членів речення. Основні етапи вивчення другорядних членів речення. Традиційна класифікація другорядних членів речення: означення як синтаксичне вираження атрибута; узгоджені й неузгоджені означення, способи їхнього вираження; розмежування неузгоджених означень і додатків, залежних від іменників; вираження неузгодженого означення словосполученням; означення при особових займенниках; прикладка як особлива форма означення; місце прикладок та їхні змістові функції щодо означуваного слова. Додаток як синтаксичне вираження об'єкта; прямий і непрямий додаток; придієслівні й приіменні додатки; додатки при словах категорії стану; вираження

додатка нерозкладним сполученням слів. Обставини як синтаксичне вираження різних ознак і відношень дії або стану; типи обставин за значенням і способом їхнього вираження окремими словами і сполученнями слів; роль обставин у формуванні структури простого речення. Синкретичні члени речення.

Тема 5. Нове вчення про другорядні члени речення.

Основні підходи до аналізу другорядних членів речення і головних членів речення в межах нового вчення про другорядні члени речення. Обов'язкові та необов'язкові члени речення, валентнозумовлені члени речення. Детермінанти. Фонові детермінанти. Детермінанти зумовленості. Детермінанти з характеризувальним значенням. Дуплексииви.

Змістовий модуль 3. Односкладне речення

Тема 1. Проблема односкладного речення в сучасній українській мові.

Поняття про односкладні речення. Характер єдиного головного члена в них.

Тема 2. Дієслівні односкладні речення.

Характеристика структурних типів односкладних речень (означено-особових, неозначено-особових, узагальнено-особових). Статус та морфологічне вираження головного члена безособових та інфінітивних речень. Шкільна класифікація односкладних речень.

Тема 3. Номінативні односкладні речення.

Історія становлення номінативних односкладних речень. Семантичні різновиди номінативних речень. Номінативні, вокативні, генітивні речення.

Змістовий модуль 4. Синтаксична експлікація, імплікація.

Тема 1. Повні та неповні речення.

Статус неповних речень у системі синтаксичних одиниць. Загальна характеристика неповних речень. Типи неповних речень.

Тема 2. Структурна схема простого речення.

Поняття структурної схеми речення. Компоненти структурної схеми простого речення. Типи структурних схем простого речення. Типи поширювачів структурних схем простого речення.

Змістовий модуль 5. Синтаксис простого ускладненого речення

Тема 1. Синтаксис простого ускладненого речення.

Поняття про синтаксичне ускладнення простого речення. Семантична складність речення і формальне ускладнення простого речення.

Тема 2. Однорідні члени речення.

Типи формального ускладнення простого речення: речення з однорідними членами; способи вираження означення та їхні відмінності від неоднорідних; узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами; синтаксична роль узагальнювальних слів і словосполучень.

Тема 3. Відокремлені члени речення. Вставні та вставлені конструкції. Звертання.

Речення з відокремленими членами; поняття про відокремлення; основні умови відокремлення другорядних членів речення; синонімія відокремлених і невідокремлених членів; відокремлення означень; узгоджені відокремлені означення; дієприкметникові й прикметникові звороти як типи поширеного відокремленого означення; синонімічність названих зворотів і підрядних присубстантивно-атрибутивних речень; неузгоджені відокремлені означення; пунктуація при відокремлених означеннях. Відокремлення прикладок. Відокремлення обставин. Вставні слова і словосполучення. Типи вставних слів і словосполучень за походженням, будовою і значенням. Вставлені компоненти речення. Глибина вставлення у реченні. Звертання. Значення і способи їхнього вираження. Вокативні речення.

Змістовий модуль 6. Синтаксис складного речення

Тема 1. Поняття про складне речення.

Поняття про складне речення. Визначальні структурно-семантичні ознаки складного речення в сучасній українській мові. Змістова та інтонаційна єдність частин складного речення. Особливості організації складного речення. Засоби зв'язку частин складного речення: сполучники, сполучні слова, інтонація, порядок частин, співвідносність форм дієслів-присудків тощо. Граматичне значення складного речення. Основні різновиди складних речень. Сурядність і підрядність у складному реченні. Перехідні випадки між сурядністю і підрядністю, між простими і складними реченнями. Шляхи утворення складного речення.

Тема 2. Складносурядне речення.

Поняття про складносурядне речення, його структура та місце в системі мови. Засоби організації складносурядних речень як цілісної структури. Сурядні сполучники як один із засобів вираження синтаксичних і смислових відношень між компонентами складносурядного речення. Смислові відношення між частинами складносурядного речення: єднальні, зіставні, протиставні, обмежувальні, приєднувальні, пояснювальні, розділові й градаційні. Синонімія й омонімія сполучників сурядності. Особливості пунктуації на межі частин складносурядного речення.

Тема 3. Складне безсполучникове речення.

Граматичне значення і граматична форма безсполучникового складного речення. Типологія поглядів на формально-синтаксичну і структурно-семантичну організацію безсполучникового складного речення. Основні семантичні і структурні різновиди безсполучникового складного речення.

Змістовий модуль 7. Складнопірядне речення.

Тема 1. Історія вивчення складнопірядного речення.

Поняття про складнопірядне речення. Етапи становлення та еволюція поглядів. Синтаксичне значення термінів "головна частина" і "підрядна частина". Засоби організації складнопірядного речення як цілісної структури: функції сполучних слів і сполучників у складнопірядному реченні, їхня синонімічність та омонімічність; вказівні слова як факультативні й облігаторні компоненти в головній частині; співвідношення форм дієслів-присудків головної і підрядної частин як синтаксична ознака складнопірядного речення тощо. Місце підрядної та головної частин у складному реченні. Підрядні, що залежать від головної частини загалом або від окремих її членів. Питання про принципи класифікації складнопірядних речень у лінгвістичній літературі. Формально-граматичний принцип класифікації складнопірядних речень. Особливості синтаксичних зв'язків у складнопірядному реченні.

Тема 2. Логіко-граматичний і формально-граматичний принципи класифікації складнопірядних речень.

Витоки та сутність логіко-граматичної класифікації складнопірядних речень. Складнопірядні речення з підрядними підметовими частинами. Складнопірядні речення з підрядними присудковими частинами. Складнопірядні речення з підрядними додатковими. Складнопірядні речення з підрядними означальними. Складнопірядні речення з підрядними обставинними: місця, часу, умови, мети, допусту, причини, наслідку, способу дії, порівняльні, супровідні.

Тема 3. Структурно-семантичний принцип класифікації складнопірядних речень.

Суть та підходи в межах структурно-семантичної класифікації. Складнопірядні речення розчленованого типу: детермінантні, відносно-поширювальні; зумовленості, темпоральні, порівняння, відповідності; причини, умови, мети, допусту, наслідку, місця. Складнопірядні речення нерозчленованого типу: прислівні, займенниково-співвідносні; симетричної структури: субстанціональні, атрибутивні, адвербіальні; несиметричної структури, несиметричної структури з компонентом *те*.

Змістовий модуль 8. Багатокомпонентне складне речення

Тема 1. Складнопідрядне речення з кількома підрядними.

Багаточленні складнопідрядні речення з послідовною підрядністю. Конструкції із супідрядністю. Складнопідрядні речення змішаного типу.

Тема 2. Складні речення з різними видами зв'язку.

Складні речення з сурядністю і підрядністю. Конструкції із сурядним і безсполучниковим зв'язком. Підрядний і безсполучниковий зв'язок у складному реченні. Складні речення із сурядним, підрядним і безсполучниковим зв'язком.

IV. САМОСТІЙНА РОБОТА

Змістовий модуль I. Синтаксис словосполучення

(16 год)

1. Опрацювати наведені статті (5 б)
2. З теми «Словосполучення як синтаксична одиниця» виконати 4 вправи зі шкільних підручників (5 б).

ТИПОЛОГІЯ СИНТАКСИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

1. Вихованець І.Р. Граматичні вияви керування // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип.2. – Донецьк: ДонДУ, 1996. – С. 9 – 14.
2. Вінтонів М.О. Проблеми визначення зв'язку між головними членами речення // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 2. – Донецьк: ДонДУ, 1996. – С. 91 – 94.
3. Глушкова Г.М. Структура категорії сурядності // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 1. – Донецьк: ДонДУ, 1994. – С. 64 – 68.
4. Шведова Н.Ю. Согласование и координация: их сходство и различия // Проблемы истории и диалектологии славянских языков: Сб. к 70-летию чл.-кор. АН СССР В.И.Борковского. – М.: Наука, 1971. – С. 312 – 319.

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ЯК СИНТАКСИЧНА ОДИНИЦЯ

1. Балко М. Еволюція поглядів на статус і структуру цілісних словосполучень сучасної української мови // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 10. – Донецьк: ДонДУ, 2002. – С. 32 – 37.
2. Филиппов Л.К. Многочленные субстантивные словосочетания // Русский язык в школе. – 1973. – № 4. – С. 83 – 85.
3. Фоменко Ю.В. Типы синтаксически неразложимых словосочетаний в русском языке // Русский язык в школе. – 1981. – № 1. – С. 92 – 100.

Змістовий модуль 2. Синтаксис простого речення.

(28 год.)

1. Опрацювати наведені статті (5 б)
2. З теми «Головні члени речення» виконати 4 вправи зі шкільних підручників (5 б).

СИНТАКСИС ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ.

КЛАСИФІКАЦІЯ РЕЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

1. Загнітко А.П. Граматичний аналітизм і реченнева структура // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 1. – Донецьк: ДонДУ, 1994. – С. 41 – 64.
2. Кононенко В.І. Нові тенденції у розвитку сучасного синтаксису // Українська мова і література в школі. – 1973. – № 1. – С. 19 – 27.

3. Дудик П.С. Спонукальні речення і слова-речення // Українська мова і література в школі. – 1971. – № 9. – С. 30 – 35.

ГРАМАТИЧНА ОСНОВА ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ ПІДМЕТ ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ

1. Вихованець І.Р. Називний, орудний і знахідний відмінки у функції присудка // Українська мова і література в школі. – 1973. – № 8. – С. 23 – 33.

2. Вихованець І.Р. Прийменниковий давальний у структурі словосполучення і речення // Синтаксис словосполучення і простого речення. Синтаксичні категорії і зв'язки. – К.: Наук. думка, 1975. – С. 85 – 108.

3. Іваницька Н.Л. Взаємна зумовленість форм головних членів двоскладного речення // Українська мова і література в школі. – 1979. – № 10. – С. 28 – 34.

4. Іваницька Н.Л. Складений присудок як синтаксична структура // Синтаксис словосполучення і простого речення. Синтаксичні категорії і зв'язки. – К.: Наук. думка, 1975. – С. 59 – 85.

5. Іваницька Н.Л. Трьохелементний присудок в українській мові // Українська мова і література в школі. – 1973. – № 1. – С. 16 – 24.

6. Москаленко Н.А. Підмети, виражені словосполученням // Українська мова і література в школі. – 1970. – № 9. – С. 23 – 33.

ПРИСУДОК ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ

1. Вихованець І.Р. Називний, орудний і знахідний відмінки у функції присудка // Українська мова і література в школі. – 1973. – № 8. – С. 23 – 33.

2. Вихованець І.Р. Прийменниковий давальний у структурі словосполучення і речення // Синтаксис словосполучення і простого речення. Синтаксичні категорії і зв'язки. – К.: Наук. думка, 1975. – С. 85 – 108.

3. Вінтонів М. Моделі складеного іменного присудка в сучасній українській мові (II) // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 4. – Донецьк: ДонДУ, 1998. – С. 24 – 30.

4. Вінтонів М. Питання межі складеного дієслівного присудка в сучасній українській мові // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 8. – Донецьк: ДонДУ, 2001. – С. 72 – 76.

5. Іваницька Н.Л. Взаємна зумовленість форм головних членів двоскладного речення // Українська мова і література в школі. – 1979. – № 10. – С. 28 – 34.

ТРАДИЦІЙНЕ ВЧЕННЯ ПРО ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ СТРУКТУРА ПОШИРЕНОГО ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

1. Безпояско О.К. Інфінітив у функції другорядних членів речення // Українська мова і література в школі. – 1984. – № 3. – С. 51 – 53.

2. Богдан М.М. Значення і синтаксичні функції родового присубстантивного відмінка (безприйменникові конструкції) // Українська мова і література в школі. – 1975. – № 6. – С. 35 – 45.

3. Ключковський Б.Г. Прикладка і сполучення неприкладкового характеру // Українська мова і література в школі. – 1976. – № 12. – С. 20 – 29.

4. Сич В.Ф. Синтаксичні функції інфінітива // Українська мова і література в школі. – 1972. – № 3. – С. 24 – 30.

Змістовий модуль 3. Односкладне речення. (18 год.)

1. Опрацювати наведені статті (5 б)

2. З теми «Односкладне речення» виконати 4 вправи зі шкільних підручників (5 б).

ПРОБЛЕМА ОДНОСКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

1. Дудик П.С. Питальні речення і питальні слова-речення // Українська мова і література в школі. – 1975. – № 1. – С. 26 – 36.
2. Загнітко А. Проблема односкладного речення у сучасній лінгвістиці // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 3. – Донецьк: ДонДУ, 1997. – С. 17 – 27.
3. Загнітко Л. Семантика і функції безособових речень у говірках Донеччини // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 8. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – С. 221 – 225.
4. Слинько І.І. Типи простих речень // Українська мова і література в школі. – 1977. – № 9. – С. 51 – 59.
5. Слинько І.І. Чи є односкладні речення? // Мовознавство. – 1985. – № 4. – С. 48 – 53.

Змістовий модуль 4. Синтаксична експлікація, імплікація. (10 год.)

1. Опрацювати наведені статті (5 б)
2. З теми «Неповне речення» виконати 4 вправи зі шкільних підручників (5 б).

ПОВНІ ТА НЕПОВНІ РЕЧЕННЯ

1. Вінтонів М. Функціонування нерозчленованих речень-висловлень з нульовою темою у поезії В.Стуса // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 9. – Донецьк: ДонНУ, 2002. – С. 46 – 50.
2. Шульжук К.Ф. Повні і неповні речення // Українська мова і література в школі. – 1971. – № 6. – С. 25 – 30.
3. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / За ред. І.К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1972. – С. 262 – 283.

Змістовий модуль 5. Синтаксис простого ускладненого речення. (12 год.)

1. Опрацювати наведені статті (5 б)
2. З теми «Синтаксис простого ускладненого речення» виконати 4 вправи зі шкільних підручників (5 б).

СИНТАКСИС ПРОСТОГО УСКЛАДНЕНОГО РЕЧЕННЯ

1. Рогаль М.С. Відокремлені додатки // Українська мова і література в школі. – 1974. – № 1. – С. 71 – 72.
2. Війтик О.М. Однорідні і неоднорідні означення // Українська мова і література в школі. – 1973. – № 3. – С. 58 – 62.
3. Івашенко Д.П. Відокремлені означення // Українська мова і література в школі. – 1972. – № 9. – С. 50 – 52.

Змістовий модуль 6. Синтаксис складного речення. (16 год.)

1. Опрацювати наведені статті (5 б)
2. З теми «Складне речення» виконати 4 вправи зі шкільних підручників (5 б).

ПОНЯТТЯ ПРО СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ

1. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К.: Либідь, 1993. – С. 279 – 297.

2. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис: Монографія. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – С. 319 – 337.
3. Гепнер Ю. Р. Сложное предложение и принципы его изучения. – Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1963. – 156 с.

Змістовий модуль 7. Складнопірядне речення. (14 год.)

1. Опрацювати наведені статті (5 б)
2. З теми «Складнопірядне речення» виконати 4 вправи зі шкільних підручників (5 б).

ПОНЯТТЯ ПРО СКЛАДНОПІРЯДНЕ РЕЧЕННЯ

1. Поспелов М. С. Складнопірядне речення і основні особливості його будови // Українська мова і література в школі. – 1953. – № 1. – С. 23 – 28.
2. Герман К. Ф. Критерії розрізнення омонімічних сполучників і сполучних слів // Українська мова і література в школі. – 1970. – № 5. – С. 54 – 56.
3. Дорошенко С. Розширення ряду сполучних виразів у складнопірядних реченнях в сучасній українській мові // Функціонально-комунікативні аспекти граматики тексту / Збірник наукових праць, присвячений ювілею доктора філологічних наук, професора, академіка АН ВШ України, завідувача кафедри української мови ДонНУ Загнітка Анатолія Панасовича. – Донецьк: ДонНУ, 2004. – С. 36 – 38.
4. Мельничук О. С. Про природу складнопірядних речень та принципи їх класифікації // Українська мова і література в школі. – 1953. – № 2. – С. 25 – 36.
5. Слинко І. І. Сполучник чи сполучне слово // Українська мова і література в школі. – 1987. – № 4. – С. 31 – 36.

ЛОГІКО-ГРАМАТИЧНИЙ ПРИНЦИП КЛАСИФІКАЦІЇ

1. Семенюченко М. Л. Розмежування часових і умовних пірядних речень // Українська мова і література в школі. – 1973. – № 2. – С. 34 – 37.
2. Лабунець Н. Ф. Розпізнавання означальних речень серед інших пірядних // Українська мова і література в школі. – 1973. – № 2. – С. 17 – 23.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ ПРИНЦИП КЛАСИФІКАЦІЇ

1. Медушевський А. П. Структурно-семантична класифікація складнопірядних речень // Українська мова і література в школі. – 1974. – № 10. – С. 83 – 85.
2. Горяня Г. М., Горяний В. Д. Вивчення складнопірядних речень з пірядними означальними та з'ясувальними // Українська мова і література в школі. – 1974. – № 10. – С. 71 – 74.
3. Пономарьова Л. Диференційні та кваліфікаційні ознаки складнопірядних речень прислівного типу // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. – Вип. 8. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – С. 82 – 88.

Змістовий модуль 8. Багатокомпонентне складне речення. (8 год.)

1. Опрацювати наведені статті (5 б)
2. З теми «Багатокомпонентне складне речення» виконати 4 вправи зі шкільних підручників (5 б).

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗВ'ЯЗКУ

1. Шульжук К. Ф. Складні речення з різними видами зв'язку // Українська мова і література в школі. – 1987. – № 7. – С. 44 – 48.

2. Кучеренко І. К. Складні речення з сурядністю і підрядністю // Українська мова і література в школі. – 1973. – № 11. – С. 27 – 33.

Види самостійної роботи:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів;
- самостійна підготовка окремих тем;
- виконання індивідуальних завдань;
- систематика вивченого матеріалу перед модульним контролем.

V. Методи навчання

СЛОВЕСНІ	НАОЧНІ	ПРАКТИЧНІ
<i>Розповідь</i>	<i>Ілюстрація</i>	<i>Лабораторна робота</i>
<i>Пояснення</i>	<i>Демонстрація</i>	<i>Практична робота</i>
<i>Бесіда</i>	<i>Спостереження</i>	Вправи
Евристична		Підготовчі
Репродуктивна		Пробні
Вступна		Тренувальні
Поточна		Творчі
Підсумкова		Усні
<i>Лекція</i>		Практичні
<i>Інструктаж</i>		Графічні
Вступний		Технічні
Поточний		<i>Робота на виробництві</i>
Підсумковий		

VI. Методи контролю

- тестування;
- модульна контрольна;
- екзамен.

Під час оцінювання усних відповідей враховуються:

1. **Змістовність** – докладне ознайомлення з темою, глибоке її осмислення, різнобічне розкриття, уникнення зайвого, повнота й правильність відповіді.

2. **Послідовність** – логічність викладу думок, яка досягається завдяки внутрішньому плану: задум – основна думка – її членування – висновки.

3. **Точність** – правильне розуміння понять, знання термінів, якими передаються ці поняття, доречне вживання їх, ясність викладу матеріалу.

4. **Виразність** – логічний наголос основних (ключових, домінуючих) слів, інформативних щодо даної теми.

5. **Правильність** усного мовлення – відповідність літературним нормам, що діють у мовній системі: орфоепічним (володіння правильною вимовою звуків та звукосполучень), акцентуаційним (вміння ставити правильний наголос), морфологічним (вміння правильно вживати морфеми, форми слів), лексичним (володіння правильним слововживанням), синтаксичним (знання усталених зразків побудови словосполучень, речень, текстів) та стилістичним (уміння відбирати мовні елементи відповідно до умов спілкування).

У письмових контрольних та самостійних роботах, крім зазначеного вище, враховується також рівень володіння писемною формою літературної мови, тобто відповідність графічним (володіння навичками передачі звуків на письмі), орфографічним (володіння навичками правильного написання слів), словотвірним (знання творення слів) та пунктуаційним нормам (уміння правильно вживати розділові знаки).

VII. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Сучасна українська літературна мова» (синтаксис) оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю.

Розподіл балів, які отримують студенти

№ п/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	25	25
2.	Модульна контрольна робота	25	7	175
3.	Виконання завдань самостійної роботи (домашнього завдання)	5	16	90
4.	Відвідування та робота на практичному (семінарському), занятті, в т. ч. доповідь, дискусія, виступ, повідомлення	1+10	25	275
5	Лабораторні заняття	1+10	8	88
Максимальна кількість балів 653				
Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів 10,8				

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок

C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 Балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

VIII. Методичне забезпечення

Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни - таблиці, опорні конспекти навчального матеріалу; тести, перфокарти.

IX. Рекомендована література

Базова

1. Вихованець І.Г. Нариси з функціонального синтаксису української мови. – К.: Наук. думка, 1992. – С. 35 – 41.
2. Вінтонів М. Моделі складеного іменного присудка в сучасній українській мові (II) // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 4. – Донецьк: ДонДУ, 1998. – С. 24 – 30.
3. Вінтонів М. Питання межі складеного дієслівного присудка в сучасній українській мові // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 8. – Донецьк: ДонДУ, 2001. – С. 72 – 76.
4. Кадомцева Л.О. Українська мова: Синтаксис простого речення. – К.: Вища шк., 1986. – С. 14 – 29.
5. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / За ред. І.К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1972. – С. 262 – 283.
6. Шульжук К. Ф. Складні багатокomпонентні конструкції в системі речення // Мовознавство. – 1986. – № 6. – С. 24 – 32.

Допоміжна

1. Богдан М. М. Сполучники і сполучні слова як засоби зв'язку частин складнопідрядного речення // Українська мова і література в школі. – 1979. – № 1. – С. 69 – 75.
2. Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Грищенко А.П. Граматика української мови. – К.: Рад. шк., 1982. – С. 150 – 158.
3. Вінтонів М.О. Місце присудка у структурі речення // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 2. – Донецьк: ДонДУ, 1996. – С. 38 – 40.
4. Городенська К. Симетрія та асиметрія між'ярусних співвідношень // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 4. – Донецьк: ДонДУ, 1998. – С. 6 – 12.
5. Давнюк С.В. Синтаксичні зв'язки і семантико-синтаксичні відношення в складних конструкціях з сурядністю і підрядністю // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип.2. – Донецьк: ДонДУ, 1996. – С. 46 – 50.

6. Загнітко А.П. Основи функціональної морфології української мови. – К.: Вища шк., 1991. – 77 с.
7. Каранська М.У. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К.: НМК ВО, 1992. – С. 150 – 156.
8. Кващук А. Г. Складнопідрядні речення з підрядними допустовими // Українська мова і література в школі. – 1975. – № 8. – С. 44 – 51.
9. Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. – Ч.ІІ. – К.: Рад. шк., 1965. – С. 10 – 32.
10. Лекант П.А. Типы и формы сказуемого в современном русском языке. – М.: Высш. шк., 1976. – 141 с.
11. Пац Л. Недиференційований зв'язок у складному безсполучниковому реченні // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 11. – Донецьк: ДонНУ, 2003. – Ч. 1. – С. 221 – 227.
12. Скаб М. Парадигма речень апеляції // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 11. – Донецьк: ДонНУ, 2003. – Ч. 1. – С. 236 – 240.
13. Шульжук К. Структурно-семантичні особливості сполучниково-безсполучникових конструкцій // Функціонально-комунікативні аспекти граматики і тексту / Збірник наукових праць, присвячений ювілею доктора філологічних наук, професора, академіка АН ВШ України, завідувача кафедри української мови ДонНУ Загнітка Анатолія Панасовича. – Донецьк: ДонНУ, 2004. – С. 111 – 114.
14. Шульжук К. Ф. Семантична структура складного багатокомпонентного речення // Мовознавство. – 1987. – № 6. – С. 24 – 32.

X. Інформаційні ресурси

<http://uk.wikipedia.org>

<http://books.google.com/?hl=EN>

<http://www.donnu.edu.ua>

XI. Навчально-методична картка дисципліни